

Jak mohu pomoci?

1. Znát základní vývojové potřeby dítěte (tj. potřeby jedné blízké a bezpečné osoby v prvních měsících a letech života dítěte) a tyto potřeby umět pomoci pečujícím osobám naplňovat/podporovat.
2. U rizikových skupin dětí, tj. u dětí vystavených zanedbávání, týrání nebo zneužívání a u dětí, které byly opuštěny svými biologickými rodiči a žijí v náhradních rodinách, nebo vyrůstají v ústavní péči, umět včas rozpoznat a identifikovat možný problém.
3. Zajistit adekvátní odbornou pomoc formou diagnostiky poruch attachmentu a následné terapie poruch attachmentu.

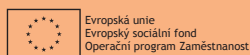

Attachment

informace pro odborníky

Bližší informace o problematice attachmentu včetně informací o osobách a organizacích, které poskytují pomoc a podporu dětem s poruchami attachmentu a jejich pečujícím osobám, naleznete na stránkách:

www.pravonadetstvi.cz

Pojem, který je v češtině znám rovněž jako **vztahová vazba, vyjadřuje vztah, který se vytváří mezi dítětem a osobou poskytující tomuto dítěti péči a ochranu.**

Pro novorozence má vztahová vazba k této osobě životní význam, neboť pro harmonický vývoj dítěte je zcela zásadní, zda si v prvních měsících a letech svého života vytvoří pevné citové pouto se stálou, blízkou a bezpečnou osobou, která o ně pečuje a chrání je. Toto citové pouto se stává tzv. bezpečnou základnou, ze které dítě zkoumá okolní svět a ke které se uchýlí vždy, když pocítí nejistotu nebo strach.

Pokud však osoba, která o dítě pečuje, není schopna poskytnout dítěti svou fyzickou a psychickou blízkost, není ve svém chování konzistentní či dítě dokonce psychicky či fyzicky ohrožuje, dítě si vytvoří zcela odlišný, negativní, obraz lidí i celého okolního světa, což má zcela zásadní dopad na jeho další vývoj. Typ vztahové vazby se promítne ve vnímání sama sebe, světa a lidí, kteří v něm žijí, v budoucích partnerských vztazích a vlastním rodičovství.

Podle způsobu, jak se pečující osoba k dítěti chová, rozlišujeme **4 typy attachmentového pouta.**

Zdravý/bezpečný attachment

Pečující osoba je dítěti nablízku, na jeho potřeby reaguje citlivě, včas a spolehlivě. Dítěti dává najevo lásku a přijetí. Citlivost lze přitom spatřovat ve vnímání signálů dítěte (např. pláč dítěte), jejich správné interpretaci (např. hledání blízkosti) a jejich včasném a přiměřeném uspokojení (zde např. navázání tělesného kontaktu a utišení dítěte).

Dítě se s pečující osobou cítí být v bezpečí, očekává a důvěřuje v naplnění svých potřeb. Samo sebe vnímá jako dobré, láskyhodné, hodnotné. Ostatní vnímá jako spolehlivé, důvěryhodné, ochotné pomáhat. Svět nahlíží jako bezpečný, předvídatelný a zvládnutelný, projevuje zájem o jeho zkoumání a učení se novým věcem.

Zdravé neboli jisté vztahové vazbě je přisuzována protektivní funkce pro vývojový proces – jestliže dítě v raném dětství zažívá dítě zkušenost jisté vztahové vazby, dosáhne spíše určité zatížitelné psychické stability („resilience“). Představuje tedy jakýsi ochranný faktor, který činí dítě odolnějším a schopné v budoucnu lépe zacházet s příchozími zátěžemi.

Odtahitý/vyhýbavý attachment

Pečující osoba je dítěti k dispozici, její chování je konzistentní a předvídatelné, avšak od dítěte si udržuje fyzický a/nebo emocionální odstup. Vztahová osoba je ve své konzistentnosti a předvídatelnosti sice bezpečná, ale nenabízí dítěti dostatečnou emocionální blízkost, což dítěti neumožňuje rozvinout plně jeho emoční a vztahový potenciál.

Na první pohled se *dítě* může zdát samostatné a nezávislé, spoléhá se především samo na sebe. Obtížněji se vyrovnává s vlastními emocemi a rozpoznává své potřeby, nerozumí dobře citovým pohnutkám druhých lidí. Toto dítě méně projevuje emoce, potlačuje a skrývá pocity strachu nebo zranění s tendencí je nahrazovat lhostejností a nezájmem, nebo se snaží být neustále uprostřed práce a podávat výkony, aby se tak vyhnuly nesrozumitelnému světu emocí.

Úzkostný/ambivalentní attachment

Pečující osoba není dítěti k dispozici stále, tzn. sice dítěti poskytuje fyzickou a/nebo psychickou blízkost, ale její chování není konzistentní a předvídatelné: období blízkosti se střídají s obdobími její fyzické a/nebo psychické nepřítomnosti. Na její blízkost se nelze spolehnout a dítě se s ní proto necítí být v bezpečí.

Dítě je vystaveno vlastním pochybnostem, zda je dostatečně dobré, zda si lásku ostatních zaslouží, což ho činí frustrovaným, často se zlobícím na sebe i druhé. Dítě se cítí být odmítané a jeho hlavním zájmem se stane snaha upoutat pozornost pečující osoby, neustále se dožaduje pozornosti, je přehnaně roztomilé a povídavé, stále stupňuje své požadavky, přehání své pocity a demonstruje svou bezmocnost. I malé neshody je mohou nadměrně trápit a vyžadují opakované ujištění, že je vše v pořádku. Dítě má malý zájem zkoumat okolní svět a učit se nové věci, touží po lásce, blízkosti a pozornosti pečující osoby.

Dezorganizovaný attachment

Pečující osoba není dítěti k dispozici tak, jak by bylo zapotřebí, a mimoto je sama zdrojem psychického a/nebo fyzického ohrožení dítěte, případně ho nedokáže před ohrožením uchránit. Pečující osoba, která by měla být pro své dítě zdrojem bezpečí, je tak zároveň i zdrojem strachu. Taková pečující osoba může dítě zneužívat, může být násilnická, s vážnými psychickými problémy, zneužívající návykové látky nebo dítě těžce zanedbávající.

Dítě u pečující osoby instinktivně hledá ochranu a bezpečí, ale současně se jí bojí. Je zmatené, vyděšené, časem se u něj mohou vyvinout závažné psychické problémy, afektivní poruchy a poruchy chování. Dítě vnímá samo sebe jako špatné, nehodné lásky, ostatní jako ohrožující, nespolehlivé, svět pak vnímá jako děsivý a nebezpečný. Dítě postrádá snahu zkoumat okolní svět a učit se nové věci, jeho hlavní snahou je přežít, zabezpečit svou moc silou a agresí.

Podobný obraz může vzniknout i u dítěte, které muselo podstoupit opakované bolestivé medicínské zákroky a hospitalizace, před kterými je rodiče nemohli ochránit, nebo u dětí, které se často stěhovaly z rodiny do rodiny a jejichž pečovatelé se neustále střídali. I v takových případech dítě zůstalo samo se svým strachem a se svou bolestí, která byla zahlcující a nezvladatelná.